

PROSOSYAL VE ANTİSOSYAL DAVRANIŞ İLE SPORCU KİMLİĞİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ*

Recep GÖRGÜLÜ¹, Gamze Elif ADİLOĞULLARI², Ömer Macit TOSUN², İlhan ADİLOĞULLARI¹

ÖZET

Çalışmanın amacı sporcularda prososyal ve antisosyal davranışlar ile sporcu kimliğinin farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Çalışmaya aktif olarak spor yapan 244 üniversite öğrencisi gönüllü olarak katıldı. Çalışmanın verileri, Türkçe uyarlaması Sezen-Balçıkanlı (2013) tarafından yapılan "Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Ölçeği (SPADÖ)" ve Türkçe uyarlaması Öztürk ve Koca (2013) tarafından yapılan "Sporcu Kimliği Ölçeği (SKÖ)" ile toplanmıştır. Veriler SPSS 22 programında tanımlayıcı istatistikler, ikili gruplarda Mann Whitney-U testi ile değerlendirilirken, değişkenler arası ilişki ise spearman korelasyon testi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sporcu kimliği ile takım arkadaşına prososyal davranışta bulunma arasında ve sporcu kimliği ile spor yapma yılı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte erkek sporcuların kadın sporculara göre daha güçlü sporcu kimliğine sahip oldukları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, antrenör ve eğitimcilere spor ortamlarındaki ahlaki antisosyal davranışları ve bu davranışların sonuçlarını ele alırken sporcuların bireysel farklılıklarının göz önünde bulundurulması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, davranış, kimlik, spor

THE INVESTIGATION OF PROSOCIAL AND ANTISOCIAL BEHAVIOUR AND ATHLETE IDENTITY ACCORDING TO SOME VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the relationship between prosocial and antisocial behaviour and athlete identity according to some variables. 244 university students, who actively participate in sports, voluntarily participated in this study. Data were collected by using "Prosocial and Antisocial Behaviour in Sport Scale (PABSS)" adapted into Turkish by Sezen-Balcikani (2013) and "Athletic Identity Scale" adapted into Turkish by Öztürk and Koca (2013). The data were analysed with SPSS 22 via descriptive statistics and Mann Whitney-U test for pairwise groups, while correlation between variables was assessed by spearman correlation test. Results revealed significant relationship between athlete identity and prosocial behaviour to teammate and also between athlete identity and the sporting experience in years. Moreover, our results indicated that male athletes have a stronger athlete identity than female athletes. As a result, coaches and practitioners are recommended to consider the individual differences of athletes while dealing with moral disengagement (antisocial) and its behavioural consequences in sporting environment.

Keywords: Behaviour, identity, morality, sport

* Bu çalışma 5. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Uludağ Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bursa. Yazışmadan sorumlu yazar: gorgulurecep@gmail.com

² Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

GİRİŞ

Sporun geçmişten günümüze insan sağlığındaki yeri gittikçe önem kazanmaktadır. Özellikle fiziksel gelişimin yanı sıra bireyin psikolojik gelişimine önemli katkı sağlarken birey ya da bireylerin ahlaki karakter gelişiminin de destekçisi olarak görülmektedir. Spor ve ahlaki karakter arasında var olduğu düşünölen bu önermeye rağmen bilim insanlarının 1990'lı yıllara kadar spor ahlaki üzerine çok fazla çalışma yapmadıkları görölmektedir. Örneğın, Bredemeier ve Shields'in (1998) spor ahlaki üzerine yaptıkları çalışmada, spor ahlaki ile ilgili çalışmaların çeşitli güçlüklerinin olması ve bu güçlüklerin en önemlisi de spor ahlakını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının bulunmaması olarak belirtmektedir [1]. Son yıllarda, bilim ve teknolojinin gelişimi ile birlikte, spor bilimciler spor ahlaki ve spor ortamında sporcuların davranışları ile ilgili değerlendirmeleri üzerine çalışmalar artmaya başlamıştır.

Prososyal ve antisosyal davranış temelde sosyal bilişsel teori rehber alınarak incelenmiştir [2]. Sosyal bilişsel kuram bağlamında Bandura'ya (1991) göre, birey davranışının kınanabilir olup olmadığını belirlemek için çok boyutlu kurallar veya standartlar bulunmaktadır [2]. (Örneğın; hareketin sonuçları ve davranışta algılanan kişisel dürtülerin diğeri kişileri yönlendirip yönlendirmediği gibi). Buna ek olarak, Bandura'nın (1991) sosyal bilişsel kuramına göre davranış değerlendirirken, sergilenen davranış veya hareketin diğeri kişiler için sonuçları yerine, bireyin güdülerinin başkaları için ne gibi sonuçlara yol açacağıın göz önüne alınması gerektiğini ifade edilmektedir [2]. Sonuç olarak bu yaklaşıma (sosyal bilişsel kuram) göre; tahmini niyet veya güdülerin davranışın sosyal etiketlemede rol oynadığı ancak niyet ya da güdünün asla davranışın kesin belirleyicisi olarak kullanılamayacağı ifade edilmektedir. Bandura (1999) ahlakın proaktif ve önleyici olarak iki yönüne de vurgu yapmıştır [3]. Proaktif ahlak; insancıl davranma gücünde kendini gösterirken, önleyici ahlak; insanlık dışı davranmaktan kaçınma gücüyle ifade edilir. Bu yönüyle, Bandura'nın (1991) ahlak kavramı ile ilgili önermesine bakıldığında "insanlar kötü şeyler yapmaktan kaçınmanın yanı sıra iyi şeyler yaparlar" olarak görülebilir [3]. Böylece, olumlu sosyal davranışların sergilenmesi ve buna bağlı olarak olumsuz sosyal davranışlardan kaçınılması, ahlaki değerlerin insan davranışlarına olan etkisi açısından önemlidir. İnsan davranışları buldukları ortam ve üstlenilen rollere göre de değişiklik gösterebilmektedir. Örneğın, spor ortamlarında rekabet, kazanma ve başarılı olma arzusu, takdir edilme gibi birçok etken aslında sporcuların prososyal ve antisosyal davranışlar sergilemelerine neden olabilmektedir.

Kavussanu ve Boardley [4] tarafından yapılan çalışmada; ahlaki açıdan sportif davranışları inceleyen çalışmalarında genellikle rakip oyuncuyu itmek veya provoke etmek gibi saldırgan veya diğer olumsuz sosyal davranış biçimlerini araştırarak önleyici ahlak üzerine yoğunlaşmışlardır. Shields, Lavoie, Bredemeier ve Power (2007) çalışmalarında zayıf/kötü spor veya sporseverlik davranışlarını, yani saygı ve dürüstlük konularıyla ilişkisi nedeniyle ahlaki çağrışımlar taşıyan spor hareketlerini incelemiştir [5]. Benzer şekilde, Kavussanu ve Boardley (2009) tarafından yapılan çalışmada; ahlaki açıdan sportif davranışları inceleyen çalışmalarında genellikle rakip oyuncuyu itmek veya provoke etmek gibi saldırgan veya diğer olumsuz sosyal davranış biçimlerini araştırarak önleyici ahlak üzerine yoğunlaşmıştır [4]. Alan yazına bakıldığında araştırmacıların [4,5] son yıllardaki çalışmalarında hem olumlu hem de olumsuz sosyal davranışlar incelenmiş ve ahlak kavramı hem önleyici hem de proaktif ahlak olmak üzere her iki yönüyle ele alınmıştır. Özellikle futbolcular üzerine yapılan bu çalışmalarda araştırmacıların [4,5] prososyal davranış ve antisosyal davranış terimleri, bu iki ahlak boyutunu ifade etmek için kullanılmıştır [6,7]. Prososyal davranışlar; bir başka kişiye ve kişilere yardım etmeye veya bunlara fayda sağlamaya yönelik gönüllü hareketler olarak tanımlanırken [8], antisosyal davranışlar ise; başka bir kişi veya kişilere zarar vermeyi ya da onlara dezavantaj yaratmayı amaçlayan bilinçli hareketler olarak tanımlanmaktadır [7]. Spor ortamında yaralanan rakip sporcuya yardım etmek prososyal davranışa (aynı zamanda centilmenliğe) örnek olarak gösterilirken [9], rakip sporcuya bilinçli bir şekilde faullü harekette bulunma davranışı ise antisosyal davranış olarak görülmektedir. Alan yazında spor ortamlarında özellikle prososyal ve antisosyal davranışlara ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında; Goma-i-Freixanet (1995) kişilik ile prososyal ve antisosyal davranışları [10], Boardley ve Kavussanu (2009) ise saha hokeyi ve netbolda sosyal değişkenlerin ve ahlaki ayrılmanın prososyal ve antisosyal davranışlara olan etkisini incelemiştir [11]. Boardley ve Kavussanu (2010) futbolda antisosyal davranış üzerine hedef yöneliminin ve algılanan değerlerin etkileri: Ahlaki ayrılmanın arabulucu rolünü incelemiştir [12]. Dahası, Kavussanu (2006) futbolda prososyal ve antisosyal davranışın motive edici yordayıcılıkları [13], Kavussanu, Seal ve Phillips (2006) erkek futbol takımlarında gözlenen prososyal ve antisosyal davranışlar [6], Kavussanu, Stamp, Slade ve Ring (2009) kadın ve erkek futbolcularda gözlenen prososyal ve antisosyal davranışlar [14], Sage, Kavussanu ve Duda (2006) erkek futbolcularda prososyal ve antisosyal fonksiyonelliğinin yordayıcısı olarak hedef yönelimleri ve ahlak kimliğinin rolü [7], Sezen-Balçıkanlı ve Yıldırım

(2018) elit salon hokeyi oyuncularında empatik beceri ile prososyal davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar yapmışlardır [15].

Bu araştırmanın konusunu belirleyen kavramlardan bir diğeri de kimlik kavramıdır. Kimlik, Erikson (1968) tarafından bireylerin kendilerini çevreleyen toplumsal dünya ile davranışlarını ve hareketlerini nasıl ilişkilendirdiklerinin örgütsel süreci olarak ifade edilmektedir [16]. Bireylerin farklı durumlarda kendilerini nasıl gördüklerine ilişkin sahip oldukları çok boyutlu benlik ve kimlik kavramlarını nasıl yönettiklerini belirten önemli çalışmalar vardır [17]. Örneğın; bir üniversite öğrencisinin okulda öğrenci kimliğı, spor kulübünde sporcu kimliğı ve özel hayatındaki özel kimliğı ile farklı rolleri olabilir. Bireyin şartlara bağlı olarak içinde bulunduğu durumlara ilişkin göstereceği davranış kalıpları için roller arası geçiş yapması ve bu durumu nasıl yönettiği, insan hayatının önemli bir yönüdür [18, 19]. Dolayısı ile bireyin sahip olduğu bu kimlik/benlikler arasındaki geçişi ve yeni duruma çabuk uyum sağlaması açısından önemlidir.

Sporcuların psikolojik, duygusal ve davranışsal yönlerini daha iyi anlamak için özel olarak “sporcu kimliklerini” inceleyen araştırmalar sporcu kimliğı kavramını daha iyi anlayıp açıklamada yardımcı olacaktır. Sporcu kimliğı alan yazındaki en basit ve yalın hali ile "bir kişinin sporcu rolüyle tanımlanma derecesi" olarak belirtilmektedir [20]. Diğeri bir tanım da ise sporcu kimliğı, bireyin kendisini sporcu rolleri ile tanımlaması ve sınırlaması olarak belirtilmektedir [21, 22]. Bu tanımlamaların ötesinde, sporcu kimliğinin önemine vurgu yapan çalışmalarda [20,23], sporcu kimliğı güçlü olan sporcuların sportif aktivitelere katılımında sporcu kimliğı daha zayıf olan bireylere oranla daha istekli ve kendilerini daha olumlu algılayacakları belirtilmektedir. Brewer ve arkadaşları (1993), sporcu kimliğı üzerine yaptıkları çalışmalarında sporcu kimliğini Sosyal Kimlik, Sporla Sınırlanmışlık ve Olumsuz Duyuşsallık olarak 3 boyutlu bir kavram olarak ifade etmişlerdir [20]. “Sosyal kimlik” sporcunun kendisini başkalarının gözünde bir sporcu olarak görme derecesine odaklanır. “Sporla Sınırlanmışlık” bir bireyin sporcu kimliğinin diğeri kendilik kavramlarını kapsadığı derecedir ve bir sporcu olarak kendine özgü bir imaj oluşturmasına neden olur. Son olarak “Olumsuz Duyuşsallık” ise; bireylerin, kötü performanslar veya sporcu rollerini yerine getiremediklerindeki endişenin derecesi olarak tanımlanır [24].

Sporcu kimliğı ile davranışsal değişkenleri arasındaki ilişkileri inceleyen çok sayıda araştırma bulunmaktadır [22,25-27]. Bahsi geçen çalışmalarda sporcu kimliğinin, fiziksel performansa ve spor ortamlarına odaklanan kendilik kavramıyla [28], egzersize yüksek

düzeyde katılımı ve egzersize bağlanmayla [29,30], toplumsal cinsiyet rol çatışmasıyla [31], sporcu kimliği ile homofobi arasındaki ilişkiler [32], sporcu kimliği ile cesaret ve özgüven duygularının [33] ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Spor bilimleri alanında yapılan araştırmalara göre, bilim insanlarının en temel amaçlarından biri sporcu davranışlarını anlamaya çalışmak ve sporcunun performansı önündeki psikik engelleri kaldırmaya yönelik araştırmalar yapmak olmuştur. Bu bağlamda sporcu davranışlarını olumlu veya olumsuz olarak incelemek için prososyal ve antisosyal davranışların gözlenmesi ve belirlenmesini amaçlayan çalışmalara yer verilmiştir. Bununla birlikte yine sporcuların kimlik kavramı temelinde, spor ortamlarında kendilerini nasıl ifade ettikleri de merak konusu olmuş ve sporcu kimliği ve ilişkili olduğu düşünülen birçok araştırma yapılmıştır [22,25-27]. Ancak alan yazına bakıldığında prososyal ve antisosyal davranışlar ile sporcu kimliği arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sporcu kimliğinin sporcu davranışları üzerine etkisinin olup olmadığı, sporcu davranışlarını bireysel farklılıklar doğrultusunda daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Gerek bireysel gerekse takım sporlarında ki etkileşimler ve bu sporcuların davranışları, çevrelerindeki çok farklı kaynakların koordinasyonu ile gerçekleşir. Günlük hayatta çevresiyle uyum sağlama çabası içinde olan birey, spor ortamlarında sporcu kimliği ile de uyum içerisinde olmak ister. Sporcu bireylerin bu uyum çabası onların spordaki başarılarını etkilediği gibi diğer aile ve iş yaşamlarına da etki etmektedir. Bu nedenle spor ortamlarındaki tutum ve davranışlara etkisinin olabileceği düşünülen sporcu kimliği kavramı modern kültürün gelişmesi ve sporun profesyonelleşmesi ile daha fazla önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, popüler kültürün bir parçası olan sporcularda (özellikle futbol gibi popüler spor dallarında) prososyal ve antisosyal davranışlar ile sporcu kimliği ilişkisinin farklı değişkenlere göre incelenmesidir.

MATERYAL VE METOT

Katılımcılar

Çalışmaya Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 2015-2016 eğitim öğretim yılında Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda öğrenim gören ve sporculuk yaşantısı devam eden 244 üniversite öğrencisi (153 erkek, 91 kadın öğrenci) katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $22,74 \pm 1,76$ ve spor yapma yılı ise $5,99 \pm 3,81$ 'dir. Çalışmaya katılan öğrencilerin 131'i bireysel sporlar ile ilgilenirken, 113'ü ise takım sporları ile ilgilendiğini ifade etmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak katılımcıların demografik bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu, Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Ölçeği ile Sporcu Kimliği Ölçekleri kullanılmıştır.

Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Ölçeği (SPADÖ)

Kavussanu ve Boardley (2009) tarafından geliştirilen [4] ve Türkçe uyarlaması Sezen-Balçıklanl tarafından (2013) yapılan 4 boyutlu ve 20 maddeli bir ölçektir [34]. Ölçek takım arkadaşına prososyal davranış (4 madde), rakip takım oyuncusuna prososyal davranış (3 madde), takım arkadaşına antisosyal davranış (5 madde) ve rakip takım oyuncusuna prososyal davranış (8 madde) şeklindedir. Sezen-Balçıklanl tarafından Türkçe 'ye uyarlanmış ölçeğin Cronbach alfa sayısı her bir alt boyut için 0,70 ile 0,75 arasında tespit edilmiştir. Çalışmamızda ölçeğin tamamı için Cronbach alfa sayısı; 0,85 çıkmıştır. Ölçek 5'li likert tipi ölçek olup 20 maddeden ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100 olarak belirlenmiştir. Prososyal davranışlar ile ilgili soruların ortalamalarının 3'ten büyük olması ve tersine antisosyal davranışlar ile ilgili soruların 3'ten küçük olması istenilen ve iyi olarak değerlendirilebilmektedir.

Sporcu Kimliği Ölçeği (SKÖ)

Brewer ve Cornelius (2001) tarafından 7 maddeli olarak geliştirilen ölçeğin [21] Türkçe uyarlaması Öztürk ve Koca (2013) tarafından yapılmıştır [35]. Ölçek; sosyal kimlik (3 madde), sporla sınırlanmışlık (2 madde) ve olumsuz duyusallık (2 madde) olmak üzere 3 ayrı alt boyuttan oluşmaktadır. Sporcu kimliği ölçeğinde 7'li derecelendirme sistemi kullanılmıştır ve ölçekte yer alan her bir ifade 1 (tamamen katılıyorum) ile 7 (hiç katılmıyorum) arasında değişmektedir. Ölçeğin puanlanmasında alınabilecek en düşük puan 7 ve en yüksek puan 49'dur. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar kişinin kendisini sporla özdeşleştirmiş ve güçlü bir sporcu kimliğine sahip olduğunu göstermektedir. Türkçe ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,81 [35], sporcu üniversite öğrencilerinin yer aldığı sporcu kimliği ile homofobi ilişkisi çalışmasında 0,71 [32] olarak rapor edilmiş ve yapılan bu çalışmada ölçeğin tamamı için Cronbach alfa sayısı 0,86 çıkmıştır.

Verilerin analizi

Verilerin analizi SPSS 22 programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine Kolmogorv-Simirnov testi ile bakılarak, verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısı ile verilerin analizinde parametrik olmayan (non-parametrik) testler kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve ikili gruplar için Mann Whitney-U testi kullanılırken, değişkenler arasındaki ilişkiye ise spearman korelasyon istatistiği kullanılmıştır ($p<0,05$). Ölçeklerin güvenilirliği için ise iç tutarlık katsayıları (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Çalışmaya katılan sporcuların prososyal antisosyal davranış ölçeği (SPADÖ) alt boyutları ile sporcu kimliği ölçeği alt boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri

	n	Ort.	SS	Skewness	Kurtosis
Takım Arkadaşına Prososyal Davranış -TAPSD	244	3,98	0,70	-0,724	0,273
Rakibe Prososyal Davranış-RPSD	244	3,68	0,88	-0,476	-0,111
Takım Arkadaşına Antisosyal Davranış-TAASD	244	3,29	0,92	-0,200	-0,523
Rakibe Antisosyal Davranış-RASD	244	3,35	0,97	-0,176	-0,964
Sosyal Kimlik	244	5,97	1,08	-1,839	4,197
Sporla Sınırlanmışlık	244	5,98	1,08	-1,615	2,584
Olumsuz Duyuşsallık	244	6,27	0,98	-1,809	4,268
Sporcu Kimliği Genel Ortalama	244	6,06	0,87	-1,738	3,714

Elde edilen analiz sonuçlarına göre; sporcuların hem rakibe hem de takım arkadaşına prososyal davranış ortalamaları, antisosyal davranış ortalamalarına göre daha yüksektir. Sporcu kimliği alt boyutları arasında ise Olumsuz Duyuşsallık boyutu ortalama puanı ($N= 244$, $X= 6,27$, $SS= ,98$), Sosyal Kimlik ve Sporla Sınırlanmışlık alt boyutlarına göre daha yüksek olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Çalışmaya katılan sporcuların prososyal antisosyal davranış ölçeği alt boyutları ile sporcu kimliği ölçeği alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre analizleri

	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	U	P
Takım arkadaşına prososyal davranış	Erkek	153	124,88	6597,000	0,29
	Kadın	91	114,48		
Rakibe prososyal davranış	Erkek	153	122,10	6900,000	0,89
	Kadın	91	123,18		
Takım arkadaşına antisosyal davranış	Erkek	153	108,00	4742,500	0,00*
	Kadın	91	146,18		
Rakibe antisosyal davranış	Erkek	153	107,24	4626,500	0,00*
	Kadın	91	148,16		
Sosyal kimlik	Erkek	153	129,31	5919,500	0,01*
	Kadın	91	111,05		
Sporla sınırlanmışlık	Erkek	153	129,43	5901,000	0,00*
	Kadın	91	110,85		
Olumsuz duyuşsallık	Erkek	153	131,96	5513,500	0,00*
	Kadın	91	106,59		
Sporcu Kimliği Genel Ortalama	Erkek	153	131,18	5633,000	0,00*
	Kadın	91	107,90		

*= $p<0,05$

Tablo 2' ye göre elde edilen bulgular sporcuların cinsiyet değişkenine göre takım arkadaşına antisosyal davranış [U=4742,50, p<,05] ve rakibe antisosyal davranış [U=4626,50, p<,05] ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Diğer yandan yine tablo 2'ye göre çalışmaya katılan sporcuların Sporcu Kimliği ölçeği alt boyutlarından elde edilen bulgulara bakıldığında; Sosyal kimlik [U=5919,50, p<,05], Sporla sınırlanmışlık [U=5901,00, p<,05], olumsuz duyuşsalılık [U=5513,50, p<,05] ve sporcu kimliği genel ortalaması [U=5633,00, p<,05] ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 3. Çalışmaya katılan sporcuların prososyal antisosyal davranış ölçeği alt boyutları ile sporcu kimliği ölçeği alt boyutlarının bireysel ve takım sporları değişkenine göre analizleri

	Spor Türü	N	Sıra Ortalaması	U	P
Takım arkadaşına prososyal davranış	Bireysel sporlar	113	118,89	6993,500	0,45
	Takım Sporu	131	125,61		
Rakibe prososyal davranış	Bireysel sporlar	113	121,92	7336,000	0,90
	Takım Sporu	131	123,00		
Takım arkadaşına antisosyal davranış	Bireysel sporlar	113	129,58	6602,000	0,14
	Takım Sporu	131	116,40		
Rakibe antisosyal davranış	Bireysel sporlar	113	135,65	5915,500	0,00*
	Takım Sporu	131	111,16		
Sosyal Kimlik	Bireysel sporlar	113	122,29	7378,000	0,96
	Takım Sporu	131	122,68		
Sporla Sınırlanmışlık	Bireysel sporlar	113	123,42	7297,000	0,84
	Takım Sporu	131	121,70		
Olumsuz Duyuşsalılık	Bireysel sporlar	113	116,09	6677,000	0,17
	Takım Sporu	131	128,03		
Sporcu Kimliği	Bireysel sporlar	113	122,19	7367,000	0,95
	Takım Sporu	131	122,76		

*= p<,05

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre Tablo 3'e bakıldığında bireysel ve takım sporları değişkeni ile SPADÖ alt boyutlarından sadece rakibe antisosyal davranış alt boyutu ile bireysel ve takım sporları değişkenine göre [U=5915,50, p<,05] anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 4. Çalışmaya katılan sporcuların yaş, spor yapma yılı ile spor kimliği ve alt boyutları, prososyal ve antisosyal davranış ölçekleri ortalamaları arasındaki ilişki

		2	3	4	5	6	7	8	9	10
YAŞ (1)	r	0,01	0,02	0,06	-0,02	-0,02	0,09	0,10	0,08	0,11
	p	0,77	0,67	0,34	0,74	0,65	0,12	0,10	0,20	0,08
SPOR YILI (2)	r	1	0,22**	0,02	0,06	0,04	0,17**	0,19**	0,07	0,17**
	p		0,00	0,72	0,30	0,46	0,00	0,00	0,23	0,00
TAPSD (3)	r		1	0,43**	0,24*	0,29**	0,09	0,08	0,19**	0,13*
	p			0,00	0,02	0,00	0,14	0,18	0,00	0,04
RPSD (4)	r			1	0,04	0,14	0,06	0,52	0,18*	0,90
	p				0,49	0,02	0,32	0,41	0,00	0,15
TAASD (5)	r				1	0,79**	0,04	0,05	0,04	0,06
	p					0,00	0,46	0,43	0,51	0,34
RASD (6)	r					1	0,05	0,05	0,03	0,07
	p						0,41	0,35	0,56	0,26
SOSYAL KİMLİK (7)	r						1	0,65**	0,41**	0,88**
	p							0,00	0,00	0,00
SPORLA SINIRLANMIŞLIK (8)	r							1	0,47**	0,84**
	p								0,00	0,00
OLUMSUZ DUYUŞSALLIK (9)	r								1	0,68**
	p									0,00
SPORCU KİMLİĞİ GENEL ORTALAMA (10)	r									1
	p									

*= p<0,05, **=p<0,001. Kısaltmalar = TAPSD; Takım Arkadaşına Prososyal Davranış, RPSD = Rakibe Prososyal Davranış, TAASD = Takım Arkadaşına Antisosyal Davranış, RASD = Rakibe Antisosyal Davranış.

Analiz sonuçlarından elde edilen bulgular doğrultusunda tablo 4'e göre 244 sporcunun "spor yılı" değişkeni ile "TAPSD", "sosyal kimlik", "sporla sınırlanmışlık" ve "sporcu kimliği genel ortalama" puanları arasında pozitif yönlü korelasyon tespit edilmiştir (p < ,001). Diğer yandan SPADÖ alt boyutlarından TAPSD ile "RPSD (p < ,001)", "TAASD (p < ,05)", "RASD (p < ,001)" ve sporcu kimliği alt boyutlarından "olumsuz duyuşsallık (p < ,001)" ve "sporcu kimliği genel ortalama (p < ,05)" puanları arasında pozitif yönlü korelasyon tespit edilmiştir. Yine SPADÖ alt boyutlarından RPSD ile "olumsuz duyuşsallık (p < ,05)" arasında pozitif yönlü korelasyon tespit edilmiştir. SPADÖ'nün alt boyutlarından TAASD ile "RASD (p < ,001)" arasında pozitif yönlü korelasyon tespit edilmiştir. Sporcu kimliği alt boyutlarından sosyal kimlik ile "sporla sınırlanmışlık", "olumsuz duyuşsallık" ve "sporcu kimliği genel ortalama" puanları arasında pozitif yönlü korelasyon tespit edilmiştir (p < ,001).

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı sporcularda prososyal ve antisosyal davranışlar ile sporcu kimliği arasındaki ilişkinin farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmanın bulgularına göre, çalışmaya katılan sporcu bireylerin "cinsiyet" değişkeni ele alındığında, "takım arkadaşına

prososyal davranış” ve “rakibe prososyal davranış” düzeyinde kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (tablo 2). Ancak, yine cinsiyet değişkenine göre; “takım arkadaşına antisosyal davranış” ve “rakibe antisosyal davranış” düzeyleri ele alındığında kadın sporcuların puanları erkek sporculara göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmaktadır. Yıldız ve arkadaşları [37] prososyal rakip boyutunda cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulmuş ($p < 0,05$, $t = -3,98$) ve erkeklerin bu boyutta daha yüksek değerlere sahip olduğunu tespit etmişlerdir, yani erkeklerin kadın sporculara göre daha fazla (rakip sporcuya) prososyal davranış sergileme eğiliminde oldukları söylenebilir. Buna ek olarak, Şenel ve Yıldız [38] kadınların kurallara ve yetkililere saygı konusunda erkeklere göre daha yüksek değerlere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Yine tablo 2’ye göre, çalışmamıza katılan bireylerin cinsiyet değişkenlerine göre sporcu kimliği ölçeğinin alt boyutlarına bakıldığında “sosyal kimlik”, “sporda sınırlanmışlık”, “olumsuz duyuşsallık” ve “sporcu kimliği genel ortalama” alt boyutunda erkek ve kadın bireyler arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Buna göre çalışmamıza katılan erkek üniversite öğrencilerinin kadın üniversite öğrencilerine göre kendi sporcu kimliklerini başkalarının gözünde daha fazla değerlendirme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Genel olarak cinsiyet değişkeni ele alındığında, sporcu kimliğine yönelik bulgularda Saraç ve Toprak (2017) tarafından yapılan çalışmada kadın ve erkek sporcular arasında anlamlı bir fark gözlenmemiş ancak her iki cinsiyetin de sporcu kimliği puanlarının yüksek olduğu rapor edilmiştir [32]. Ancak, Lamont-Mills ve Christensen’in [23] elit ve rekreasyonel düzeyde spora katılan ve katılmayan bireylerin, Proios ve arkadaşları [39] beden eğitimi ve spor öğrencilerinin, Wiechman ve Williams [40] sporcu lise öğrencilerinin, Matheson ve arkadaşları [41] İngiliz ve Malezyalı milli sporcuların cinsiyet faktörüne göre erkek sporcuların kadın sporculara göre sporcu kimlikleri puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer yandan Çetinkaya’nın 2010 yılında sporcu kimliği oluşumunda etkili olan faktörler ile ilgili doktora tezinde, takım sporcularında her iki cinsiyet arasında sporcu kimliği açısından anlamlı farklılığa rastlanmamıştır [42]. Alan yazındaki benzer çalışmalar incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre yapılacak karşılaştırmalı çalışmalarda katılımcı sayısının olabildiğince fazla ve cinsiyetlerin birbirine eşit veya yakın sayıda olmasına dikkat edilmesi gelecekte yapılacak çalışmalara tavsiye niteliği taşımaktadır.

Tablo 3’te çalışmamıza katılan sporcuların prososyal ve antisosyal davranış ölçeği alt boyutları ile sporcu kimliği ölçeği alt boyutlarının takım ve bireysel sporlar olmak üzere spor

türü değişkenine göre analizleri incelenmiştir. Buna göre, takım ve bireysel sporlar yapan sporcular arasında takım kimliği ölçeği alt boyutlarına göre anlamlı fark bulunmazken prososyal ve antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından ise sadece “rakibe antisosyal davranış” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Yani, bireysel sporlar ile ilgilenen sporcuların “rakibe antisosyal davranış” puanlarının takım sporları ile ilgilenen sporculara oranla yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun bireysel sporların yapısı gereği sporcuları daha çok bireyselleştirdiği düşünöldüğünde yapılan çalışmalarda bireysel sporların kendi içinde sınıflamalara veya kategorilere ayrılması, gelecekte yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Çalışmaya katılan sporcuların yaş, spor yapma yılı ile spor kimliği ve alt boyutları, prososyal ve antisosyal davranış ölçekleri ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde, tablo 4’e göre 244 sporcunun “spor yılı” değişkeni ile “takım arkadaşına prososyal davranış” arasında pozitif yönlü korelasyon tespit edilmiştir. Dolayısıyla sporcuların spor yılı arttıkça takım arkadaşlarına yönelik gönüllü olarak sergilenen yardım severlik gibi davranışları daha fazla benimsedikleri söylenebilir. Spor yapma yılı değişkeni sporcu kimliği ile birlikte değerlendirildiğinde, sporcu kimliği alt boyutlarından “olumsuz duyuşsallık”, “sporla sınırlanmışlık” ve “sporcu kimliği genel ortalama” puanları arasında pozitif yönlü korelasyon bulunmuştur ($p < 0,001$). Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, sporcuların spor yılı arttıkça sporcu kimliğini daha çok benimsedikleri görölmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalarla benzer paralellikte olan bu durum sporcuların spor branşına olan aidiyet duygularının sporcu kimliklerini de güçlendirebileceği görüşünü ortaya koymaktadır. Özellikle takım sporlarında ki başarının önemli göstergelerinden biri, takım içi iletişim ve sporcuların birbirlerine olan davranışlarıdır. Örneğin, bir oyuncunun her bir takım arkadaşının gerek müsabakada gerekse antrenman gibi bazı durumlarda ne yapacağını veya nasıl davranacağını tahmin edebilmesi gerekebilir [43]. Tablo 4’e göre çalışmamıza katılan sporcuların “takım arkadaşına prososyal davranış” ile “rakibe prososyal davranış” arasında da pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($p < 0,001$). Bu durum sporcular tarafından genel olarak prososyal davranış özelliğinin hem rakibe hem de kendi takım arkadaşına karşı sergilenmekte olduğunu göstermektedir.

Diğer yandan elde edilen bulgulara göre çalışmaya katılan sporcuların “takım arkadaşlarına gösterdikleri prososyal davranış” ile yine “takım arkadaşlarına gösterdikleri antisosyal davranış” arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu durumun takım içi takımdaşlık durumundan kaynaklandığı, sporcuların takım arkadaşlarına hissettikleri

yakınlık duygusu ile doğru orantılı olabileceği görölmektedir. Tablo 4'e göre sporcuların "takım arkadaşlarına gösterdikleri prososyal davranış" ile "rakibe antisosyal davranış" arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Takım içi birlikteliğinin artması bazı durumlarda takımdaşlığı koruma güdüsü ile rakibe antisosyal davranışı tetikleyebilmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda "takım arkadaşlarına gösterdikleri prososyal davranış" ile sporcu kimliği alt boyutlarından sporla sınırlanmışlık ve sosyal kimlik dışında, olumsuz duyuruşsallık ve sporcu kimliği genel ortalama puanları arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde sosyal kimlik alt boyutlarının birbirleriyle olan ilişkisi yine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,001$). Bu durum çalışmamızda yer alan sporcuların güçlü sporcu kimliğine sahip olduklarını göstermektedir. Ancak alan yazında güçlü sporcu kimliğinin spor yaralanması ile ilişkisi üzerinde sıkça durulan bir konudur ve yapılan bir araştırmada spor yaralanması olan sporcularda sporcu kimliği ile depresyon arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir; dolayısıyla güçlü sporcu kimliği olan sporcuların sportif yaralanma geçirdiklerinde depresyona maruz kaldıkları görölmüştür [44]. Dolayısı ile farklı sporcu kimliği seviyelerinin bireysel bir farklılık olarak görölüp yapılacak çalışmalarda göz önünde bulundurulması sporcu davranışlarında etkili olabilir. Dahası, sporcuların davranış ve tutumlarının belirlenmesinde etkisi olduğu düşünölen birçok unsur sporcuların hem sportif başarılarında hem de spor dışı ve spordan sonraki yaşamlarında daha mutlu ve başarılı olabilmeleri için sporcu kimliğinin eğitimci ve araştırmacılar tarafından iyi anlaşılıp, analiz edilmesi önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak çalışmadan elde edilen bulgulara göre sporcuların prososyal ve antisosyal davranışlarında sporcu kimlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu ve bu ilişkinin spor yılı, yaş ve cinsiyet gibi bazı faktörlere göre değişebildiği söylenebilir. Ayrıca çalışmamıza katılan sporcuların yarısına yakını ($N=113$) takım sporları yapan sporculardan oluşmaktadır ve takım sporcularının sporcu kimlik anlayışlarının takımdaşlık olgusunun da vermiş olduğu duygusal etki ile daha da güçlü olduğu düşünölmektedir.

Bu çalışmanın önerileri olarak, sporun endüstriyellemesi ile ortaya çıkan ve kazanma kaybetme olgusunun ya hep ya hiç gibi sporun ve sportmenliğin ahlaki yapısına uygun olmayan antisosyal davranışların önlenmesi ve sporun tüm unsurlarına (örn. sporcu, antrenör, yönetici, sporcu velisi) gerekli eğitimlerin verilebilmesi için sporcuların davranışlarını ve bu davranışların altında yatan nedenlerin daha iyi anlaşılabilmesi için gelecekte yapılacak çalışmalara ihtiyaç

duyulmaktadır. Bu nedenle ülkemizdeki spor kulüplerinde ve spor hayatına belirli oranda devam etmek isteyen sporcu öğrenciler için yükseköğretim kurumlarında, prososyal davranışların geliştirilmesine yönelik eğitim programları hazırlanmalıdır. Prososyal davranışlar ve sporcu kimliği konusunda yapılacak olan eğitimlerin okul öncesi dönemde başlaması alan yazında önerilmektedir [45]. Yapılacak olan bu eğitim ve çalışmaların sadece okul öncesi dönem çocuklarına yönelik değil nihai aşamada yaşadığımız topluma yarar sağlayacağı düşünülen herkese yönelik olması (örneğin; öğretmenlere, anne babalara, yöneticilere, araştırmacılara v.b.) görülmesi gereken bir gerçektir.

Özellikle üniversitelerin beden eğitimi ve spor alanının ilgili bölümlerinde öğrenim gören sporcu öğrencilerin spor alanında gelecek nesilleri yetiştirecek adaylar olması sporcu kimliği, sporda prososyal davranışlar gibi sporda manevi değerlerin ön plana çıkarılması ve korunmasında katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte, çalışmamızda kullanılan her iki ölçeğin Türk popülasyonu için adaptasyonu 2013 yılında yapılmış olması göz önünde bulundurulduğunda, bu alanda daha çok çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak gelecekte yapılacak bilimsel araştırmaların, sadece nicel verilere dayalı değil aynı zamanda nitel verilerle birlikte desteklenerek çeşitli görüşme teknikleri kullanılarak ve daha uzun süreli değerlendirilip rapor edilmesi sporda manevi değerler ile ilgili yapılacak olan çalışmaların geçerlik ve güvenilirliğini arttıracaktır.

KAYNAKLAR

1. Bredemeier BJL, Shields DL. Moral assessment in sport psychology, In: Duda JL, editör, *Advances in sport and exercise psychology measurement*, Morgantown; 1998.
2. Bandura A. Social cognitive theory of moral thought and action, In: Kurtines WM, Gewirtz JL, editors, *Handbook of moral behavior and development: Theory, research, and applications*, Hillsdale: NJ-Lawrence Erlbaum Associates; 1991.
3. Bandura AA. Social cognitive theory of personality In: Pervin L, John O, editors, *Handbook of personality, The coherence of personality*. New York: Guilford Press; 1999.
4. Kavussanu M, Boardley ID. The prosocial and antisocial behavior in sport scale, *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2009; (31): 97-117. d
5. Shields D, LaVoi N, Bredemeier B, Power F. Predictors of poor sportspersonship in youth sports: Personal attitudes and social influences, *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2007; (29): 747-762.
6. Kavussanu M, Seal, AR, Phillips DR. Observed prosocial and antisocial behaviors in male soccer teams: Age differences across adolescence and the role of motivational variables, *Journal of Applied Sport Psychology*, 2006; (18): 326-344.
7. Sage L, Kavussanu, M, Duda JL. Goal orientations and moral identity as predictors of prosocial and antisocial functioning in male association football players, *Journal of Sports Sciences*, 2006; (24): 455-466.

8. Eisenberg N, Fabes RA. Prosocial development, In: Damon W, Eisenberg N, editors, Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development, 3th ed. New York: Wiley; 1998.
9. Eisenberg N, Fabes RA, Spinrad TL: Prosocial development, In: Eisenberg N, Damon W, editors, Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development, 6th ed. New York: Wiley; 2006.
10. Gomà-i-Freixanet M. Prosocial and antisocial aspects of personality, *Personality and Individual Differences*, 1995; (19): 125-134.
11. Boardley ID, Kavussanu M. The influence of social variables and moral disengagement on prosocial and antisocial behaviours in field hockey and netball, *Journal of Sports Sciences*, 2009; 27(8): 843-854.
12. Boardley ID, Kavussanu M. Effects of goal orientation and perceived value of toughness on antisocial behavior in soccer: The mediating role of moral disengagement, *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2010; 32 (2): 176-192.
13. Kavussanu M. Motivational predictors of prosocial and antisocial behaviour in football, *Journal of Sport Science*, 2006; 24 (6): 575-588. do
14. Kavussanu M, Stam R, Slade G, Ring C. Observed prosocial and antisocial behaviors in male and female soccer players, *Journal of Applied Sport Psychology*, 2009; (21): 62-76.
15. Sezen- Balçıkanlı G, Yıldırım İ. Elit salon hokeyi oyuncularında empatik beceri ile prososyal davranışlar arasındaki ilişki, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2018; 23 (1): 1-8.
16. Erikson E. *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton, 1968.
17. Shavelson RJ, Bolus R. Self concept: The interplay of theory and methods, *Journal of Educational Psychology*, 1982; (74): 3-17.
18. Armitage CJ, Conner M. The theory of planned behavior: Assessment of predictive validity and perceived control, *British Journal of Social Psychology*, 1999; (38): 35-54.
19. Charng H, Piliavin J, Callero P. Role identity and reasoned action in the prediction of repeated behavior, *Social Psychology Quarterly*, 1988; 51 (4): 303-317.
20. Brewer BW, Van Raalte JL, Linder DE. Athletic identity: Hercules' muscles or Achilles heel?, *International Journal of Sport Psychology*, 1993; (24): 237-254.
21. Brewer BW, Cornelius AE. Norms and factorial invariance of the Athletic Identity Measurement Scale, *Academic Athletic Journal*, 2001; (15): 103-113.
22. Li HY, Andersen MB. Athletic identity in China: Examining the AIMS in a Hong Kong sample, *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2008; 6 (2): 176-188.
23. Lamont-Mills A, Christensen SA. Athletic identity and its relationship to sport participation levels, *J Sci Med Sport*, 2006; (9): 472-478.
24. Brewer BW, Boin PD, Petitpas AJ. Dimensions of athletic identity. Paper Presented at the American Psychological Association Annual Conference. Toronto, 1993.
25. Gapin JI, Petruzzello SJ. Athletic identity and disordered eating in obligatory and nonobligatory runners, *J Sports Sci*, 2011; (29): 1001-1110.
26. Harrison L, Sailes G, Rotich WK, Bimper AY. Living the dream or awakening from the nightmare: Race and athletic identity, *Race Ethnicity and Education*, 2011;(14)1: 91-103.
27. Visek AJ, Hurst JR, Maxwell JP, Watson JC. A cross-cultural psychometric evaluation of the Athletic Identity Measurement Scale, *Journal of Applied Sport Psychology*, 2008; (20): 473-480.
28. Marsh HW. Physical fitness self-concept: Relations of physical fitness to field and technical indicators for boys and girls aged 9-25. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1993; 15: 184-206.
29. Horton RS, Mack DE. Athletic identity in marathon runners: Functional focus or dysfunctional commitment? *Journal of Sport Behavior*, 2000; 23: 101-119.
30. Stryker S, Serpe RT. Identity salience and psychological centrality: Equivalent, overlapping, or complementary concepts? *Social Psychology Quarterly*, 1994; 57: 16-35.

31. Steinfeldt JA, Steinfeldt MC. Gender role conflict, athletic identity, and help-seeking among high school football players, *Journal of Applied Sport Psychology*, 2010; 22 (3): 262-273.
32. Saraç L, Toprak N. Sporcu kimliği ve homofobi ilişkisinin sporcu üniversite öğrencisi adayları örnekleminde incelenmesi, *Spormetre*, 2017; 15(2): 79-84.
33. Kaçay Z, Can Y. Sporcu kimlik algısı ile cesaret ve özgüven duyguları arasındaki ilişkilerin incelenmesi, *Journal of Human Sciences*, 2017; 13(3): 6176-6184.
34. Sezen- Balçıklanlı G. The Turkish adaptation of the prosocial and antisocial behavior in sport scale (PABSS), *International Journal of Humanities and Social Science*, 2013; 3 (18): 271-276.
35. Öztürk P, Koca C. Sporcu kimliği ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi, *Spor Bilimleri Dergisi*, 2013; 24 (1): 1-10.
36. Yavuzer, H. Çocuk psikolojisi, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.
37. Yıldız M, Şenel E, Şahan H. The relationship between prosocial and antisocial behaviors in sport, general self-efficacy and academic self-efficacy: Study in department of physical education and sport teacher education, *International Journal of Human Sciences*, 2015; 12(2): 1273-1278.
38. Şenel E, Yıldız M. The investigation of bodily/ kinesthetic intelligence and sportsperson ship orientation of students in school of physical education and sport, *International Refereed Academic Journal of Sports Health and Medical Sciences*, 2016; 19: 54-61.
39. Proios M, Proios MC, Fotis Mavrovouniotis F, Theofanis S. An exploratory study of athletic identity in university physical education students, *Graduate Journal of Sport Exercise & Physical Education Research*, 2012; 1: 98-107.
40. Wiechman SA, Williams J. Relation of athletic identity to injury and mood disturbance, *Journal of Sport Behavior*, 1997; 20: 199-210.
41. Matheson H, Brewer BW, Van Raalte JL, Andersen B. Athletic identity of national level badminton players: A cross-cultural analysis, In: Reilly TM, Hughes M, Lees A, editors, *Science and racket sports*, London: Spon; 1994.
42. Çetinkaya T. Sporcu kimliği oluşumunda etkili olan faktörler. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2010.
43. Shields DL, Bredemeier B. Character development and physical activity, Champaign, IL: Human Kinetics, 1995.
44. Brewer BW. Self-identity and specific vulnerability to depressed mood. *Journal of Personality*, 1993; 61 (3): 343-364.
45. Özcan, A. Türkiye’de okul öncesi dönemde prososyal davranışlar ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ile makalelerin incelenmesi, *International Journal of Social Sciences*, 2016; 51: 489-504.